

เทศน์เช้า วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถ้างานทำเสร็จแล้วงานมันจะจบนะ ถ้างานทำไม่เสร็จ เห็นไหม คูลิ ตายแล้วตายเกิด งานทำไม่เสร็จ แล้วก็ทำต่อไปเรื่อยๆ ทำบุญกุศลกันไปๆ เพื่อสืบต่อ งานมันไม่จบ มันจะยังไม่จบไปตลอด ถ้าทำงานจบแล้วมันก็จบ ทำงานเสร็จแล้วมันเสร็จสิ้นในกระบวนการทำงาน เราถึงต้องพยายามจะทำงานกัน เห็นไหม ทำงานของเรา

งานในโลกมันเป็นงานในโลกนะ งานประกอบสัมมาอาชีวะเป็นงานประกอบสัมมาอาชีวะ งานในเรื่องของหัวใจ หัวใจกินบุญกุศลเป็นอาหารนะ กินบุญกุศลเป็นอาหาร หัวใจต้องหาที่พึ่ง ถ้าใจมีที่พึ่งได้แล้วมันจะมีความสุขของมันไป มีความสุขพอสมควรกับอรรถภาพของใจดวงนั้นเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป ถ้าใจมันสูงขึ้นไป มันจะมีสุขมากขึ้นไปๆ จนถึงที่สุด จนทำงานเสร็จแล้ว

ถ้างานเสร็จกระบวนการของการงานแล้ว มันจบเสร็จการงานแล้วไม่ต้องกลับมาทำงานอีกเลย เห็นไหม มันเป็นงานที่ว่าเราต้องพยายามของเราขึ้นมา ถ้าเราพยายามของเราขึ้นมา มันจะเป็นประสบความสำเร็จของเราขึ้นมา

ถ้าเราไม่พยายามนะ งานมันก็เป็นงานคาอยู่อย่างนั้น เสร็จแล้วก็คิดว่ามันจะเป็นสิ้นไปแล้วชาติหนึ่งๆ เป็นหมุนเวียนไป มันจะหมุนเวียนของมันไปประสากรรมของมัน กรรมจะให้ผลไปเป็นชาติหนึ่งๆ ชาติแล้วชาติเล่า แต่ต้องมาทำการงานตลอดไป งานจะไม่มีวันจบ งานของโลกเขาคอนี้ทำสิ้นสุดแล้วคนอื่นทำต่อไป งานของโลกเขาต้องมีการสืบต่อกันตลอด ไม่มีวันที่จบสิ้น

งานของใจจะจบสิ้นได้ เห็นไหม บุญกุศลเป็นที่พึ่งของใจ เราถึงแสวงหากันอยู่ น่าเห็นใจเป็นการน่าเห็นใจนะ การชวนขวาย การแสวงหา นี่มันเป็นที่ว่าต้องเป็นหน้าที่การงาน หน้าที่การงานนี่เป็นการแสวงหา การแสวงหาเพื่อถึงที่สุด แสวงหาถึงที่สุด เห็นไหม ออกเนกขัมมบารมี

ถ้าถึงที่สุด คนเห็นคุณงามความดีแล้วทำได้ ถ้าคนยังไม่เห็นคุณงามความดี มันสละไปไม่ได้ ใจมันเกาะเกี่ยว พระที่ว่าสละลูกสละเมีย เห็นไหม สละไม่ได้ การสละออกไม่ได้ นี่ก็เหมือนกัน เราติดอยู่ในบ่วงของเรา เราติดอยู่ของเรา เราสละออกไปไม่ได้

งานมันไม่จบมันไม่จบทำงานของใจด้วย งานของกายทำไม่ไหวแล้วก็จ้างเขาทำงานต่อไป แต่งานของใจ เห็นไหม มันไม่มีวันแก่ ใจไม่เคยแก่นะ เราแก่ขนาดไหนแต่ความคิดมันก็มี ความคิดมันตลอดไป มันจบสิ้นไม่ได้ แล้วมันเกาะเกี่ยวของมันตลอดไปอย่างนั้น มันถึงต้องออก เนกขัมมบารมี เห็นไหม บารมี ๑๐ ทศขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บารมี ๑๐ ทศ

ถึงที่สุดแล้วออกเนกขัมมบารมี เพื่อ! เพื่อจะทำงานของใจ ถ้างานของใจจบสิ้นแล้ว งานของใจมันไม่หมุนเวียนต่อไป ถ้างานของใจไม่จบสิ้น ใจมันพาเกิดพาดาย มันไปเกิดอีกตลอดไป แล้วมันก็มาทุกข์ยากอยู่อย่างนี้ พอทุกข์ยากอยู่อย่างนี้ เราพยายาม

อำนาจวาสนา จริตนิสัยของคนไม่เหมือนกัน ความเห็นของเราที่เราจะแยกออกมาจากโลก เพื่อจะหาทางออก ถ้าคนแยกออกมาจากโลก เห็นไหม มันแปลกจากโลกเขา โลกเขาติเตียน โลกเขาว่าเห็นแก่ตัว โลกเขาคิดว่าเป็นความมุ่งหมายว่าหาทำงานของตัวเอง เห็นไหม เห็นแก่ตัว เป็นความเห็นแก่ตัว ทำไมไม่เห็นแก่สัตว์โลก?

สัตว์โลกเป็นกรรมของสัตว์ กรรมของเขาก็มียุทธกรรมของเราที่มี กรรมของใครก็ต้องมีของเขา ถ้ากรรมมีอย่างนั้นมันต้องแสวงหา เราไม่มีอำนาจเหนือกรรม เขาจะเจ็บไข้ได้ป่วยขนาดไหน เราจะช่วยเขาขนาดไหน เขาก็ต้องเป็นของเขาอย่างนั้น ถึงที่สุดแล้วต้องตายไป ทุกคนต้องตายไป ใจ มันเกิดมาชั่วครั้งชั่วคราวชั่วชีวิตหนึ่งเท่านั้น

ชีวิตหนึ่งของเรา เราต้องรักษาชีวิตของเรา แต่ในชีวิตโอกาสของเรา เราจะสร้างคุณงามความดีของเราไหม? ถ้าเราสร้างคุณงามความดีของเรา มันก็เป็นคุณงามความดีของเรา

ศาสนานี้มันลึกซึ้งมาก ลึกซึ้งจนคนไม่สามารถจะเข้าไปรู้ได้ ลึกซึ้งจนที่ว่ามันมองแต่เปลือก มันมองแต่ผิวเผินภายนอก มองเรื่องความเป็นอยู่ของโลก มองเรื่องความพึ่งพาอาศัยกัน เรื่องสงเคราะห์สงหากัน สงเคราะห์สงหากัน มันสงเคราะห์สงหากันได้ ถ้ามันเป็นที่ว่าเรามีโอกาส เราเป็นไปไม่ได้ แต่ถ้ามันมีความสงเคราะห์สงหากัน มันก็คิดว่าเรื่องนั้นมันเป็นสิ่งที่ว่าเราตั้งใจไว้ ใจจะลงไปในรายละเอียดของความรู้สึกไม่ได้

ถ้าใจลงไปในรายละเอียดของความรู้สึกนะ มันลงไปถึงความรู้สึกของเราภายใน เห็นไหม มันลึกซึ้งเข้าไป มันผ่านจากการสังเคราะห์สภาวะเข้าไป สังเคราะห์สภาวะใจ ใจตรงไหนมันเป็นที่เป็นประโยชน์กับเรา สิ่งที่เป็นประโยชน์กับเรา ตรงนั้นมันเป็นที่เราต้องแสวงหา

ถ้ามันไม่เป็นประโยชน์กับเรานะ เราแสวงหาเท่าไร เห็นไหม สัมมาทิฐิ มิจฉาทิฐิ ถ้า มิจฉาทิฐิเกิดขึ้นมา ความเห็นของเราเป็นมิจฉาทิฐิ เราก็ต้องความเห็นของเราผุดออกไปใน ความเห็นของเรา ความเห็นของเรามันผุดออกไป เห็นไหม ผลประโยชน์มันได้น้อยไป มันได้น้อย ไปตามประสาความคิดของมัน ถ้าความคิดของเราเป็นสัมมาทิฐิ ความคิดเรามันจะถูกต้อง ความ ถูกต้องมันเป็นธรรม

ถ้าเราคิด เห็นไหม ศาสนามีหรือศาสนาไม่มี ศาสนาไม่มี พระปัจเจกพุทธเจ้าก็มาตรัสรู้ ธรรมได้ ถ้าเขาสร้างบุญกุศลไว้เต็มที่ของเขา จะมาตรัสรู้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า เห็นไหม ตรัสรู้เอง แต่สื่อความหมายอย่างนี้ ที่ว่าครูบาอาจารย์เทศน์ให้ฟัง สิ่งนี้มันไม่มีบัญญัติไว้ สิ่งนี้ไม่มี บัญญัติไว้จะสอนอย่างไร พวกกันไปคนละเรื่องคนละราว เวลาพูดไปคนละเรื่องคนละราวจะไม่มี ความเข้าใจกัน

นี่ไง สอนธรรมไม่ได้เป็นอย่างนั้น ธรรมไม่มีในโลก ธรรมไม่มีในโลกมันสื่อบัญญัติไม่ได้ ความบัญญัติเอาไว้ที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ไม่มีอย่างนี้ มันสื่อความหมายไม่ออกมา เห็นไหม แต่ เขาก็มีบุญญาธิการของเขาที่สามารถจะทำใจของเขาไปได้เป็นส่วนบุคคล แต่การสร้างเป็น พระพุทธเจ้าขึ้นมา มันต้องสร้างบุญบารมีมา ๔ อสงไขยอย่างต่ำ ๑๖ อสงไขย เห็นไหม สร้างมา สะสมขึ้นมา จนเป็นบุญกุศล เป็นความสร้างบารมีขึ้นมา

ปัญญาถึงว่าเป็นอินไตย เห็นไหม อินไตยหนึ่ง เป็นหนึ่งอินไตยนะ พุทธวิสัยนี้เป็น อินไตยที่ว่าไม่สามารถจะคาดเดาได้เลย มันถึงจะบัญญัติสิ่งนี้ได้ แล้วเราเกิดมาเจอสิ่งนี้ สิ่งที่เป็น ประโยชน์กับเรา เราควรจะพยายามสื่อเข้ามา สื่อกับใจเรานะ สื่อใจเรากับธรรมะ ไม่ต้องสื่อใจเรา กับสิ่งอื่น สิ่งอื่นนั้นเป็นเรื่องของเขา เราสื่อกับธรรมะเราก็ไม่เข้าใจ

หลักการมีอยู่โดยหลักการ มรรค ทางเดินอันเอก นี่สัมมาทิฐิ ที่ไหนก็เทศน์กันอย่างนั้น สอนกันอย่างนั้น เรื่องอริยสัจ เรื่องมรรค เรื่องความเข้ามาของใจ แต่เราก็ตีความของเราเป็นว่านี่ เรื่องของเปลือกๆ เรื่องของโลก มันตีความของมันเอง พอมันตีความของมันเอง มันคิดในเรื่องของ เปลือก มันถึงเข้าถึงความลึกของใจไม่ได้

ความลึกของใจ ใจมันอยู่ในหัวใจ อยู่ในร่างกายเรา มันอยู่ลึกๆ ความรู้ลึกๆ เห็นไหม จิตได้สำนึก ความเห็นของเรามันบิดเบือนตลอด ความบิดเบือนของเรามันออกไป บิดเบือนไปข้างนอก พอมันบิดเบือนไปข้างนอก มันก็วิ่งตามไปข้างนอก เห็นไหม มันไม่สามารถทำใจ พลังงานของเราส่งเข้ามาในหัวใจได้

ถ้าทำใจของเราส่งเข้ามาในหัวใจได้ เห็นไหม ถึงต้องทำความสงบของใจ ทำสมาธิภาวนา ให้มันเป็นโลกุตตระขึ้นมาให้ได้ ความคิดของเราจะฉลาดขนาดไหน มันก็ฉลาดแขนงเดียว มันฉลาดไปในความเห็น คนเราไม่ฉลาดทุกอย่างไปหรอก มันเป็นไปได้ตามถนัดของตัวเอง

วิชาชีพ เห็นไหม การศึกษาเล่าเรียนมา ใครศึกษาเล่าเรียนมาสิ่งใด สิ่งนั้นจะเป็นทางตรงของตัวเอง จะเป็นความเห็นของตัวเอง ตัวจะมีข้อมูลสิ่งนั้นมาก จะวินิจฉัยสิ่งนั้นได้ลึกซึ้งมาก มันเห็นความเห็นของเรา วิชาการวิชาชีพนั่นออกไปข้างนอก แต่มันไม่ย้อนกลับมาศูนย์กลางของใจ

ศูนย์กลางของใจมันอยู่ภายในหัวใจ มันต้องทำสมาธิสมาธิ แล้วไล่ดื้อใจเข้าไป จับความเห็นของตัวเองให้ได้ ถ้าจับความเห็นของตัวเอง เห็นไหม มันจับสิ่งที่ตรงนี้ จุดใดจุดหนึ่งที่มีความริเริ่มออกไป ภาวสวะ ภพของใจ ใจมันมาอยู่ตรงสภาวะของใจ ใจอันนี้จุดนี้ จุดสำคัญอยู่ที่เริ่มต้นของใจนี้ แล้วมันแผ่ขยายออกไป เห็นไหม ถึงแตกออกไปเป็นจรดนิสัย เป็นอะไรต่างๆ ไป มันต้องย้อนกลับเข้ามา

ถึงต้องทำความสงบของใจ จะเริ่มการภาวนาต้องมีความสงบของใจขึ้นมาก่อน ถ้าความสงบของใจเข้ามา เห็นไหม มันจะเป็นโลกุตตระ โลกุตตระหมายถึงว่ามันคือการเกิดและการตาย โลภะมันคิดจะเฉพาะสภาวะปัจจุบันนี้เท่านั้น แต่เรื่องอดีตอนาคตมันคาดหมายไม่ได้

แต่อดีตอนาคตเกิดขึ้นปัจจุบันนี้ เห็นไหม พຼ່ງนี้เป็นอนาคต เมื่อวานนี้เป็นอดีต แล้วปัจจุบันอยู่อย่างนี้ แล้วใจดวงนี้มันต้องเสวยไป มันต้องหมุนไป มันถึงเป็นอดีตอนาคตตลอดไป ไม่เป็นปัจจุบันของมัน ปัจจุบันจากภายใน เห็นไหม ย้อนกลับเข้าไปเป็นปัจจุบันภายใน จะย้อนกลับเข้ามา ย้อนกลับเข้ามา.. แล้วมันอยู่ที่ไหนล่ะ?

มันอยู่ในกลางหัวใจของเรา มันอยู่ในความรู้สึกของเรา แต่ความรู้สึกเราเป็นอารมณ์ เห็นไหม อารมณ์ที่ความรู้สึกเราเกิดขึ้น เราไม่เข้าถึงความรู้สึกของเรา เราถึงความสงบของใจไม่ได้ มันเข้าถึงได้แค่อารมณ์ อารมณ์ เห็นไหม กับความรู้สึกที่เกิดจะเป็นอารมณ์ขึ้นมา มันย้อนกลับเข้า

มาภายใน มันถึงต้องใช้คำบริกรรมย้อนกลับๆ เข้า มันจะเป็นผลงานของใจดวงนั้น ใจดวงนั้นจะเป็นประโยชน์กับใจดวงนั้นมาก

ถึงว่าไม่ต้องมาตายมาเกิดอีก งานมันจะจบสิ้นได้ จบสิ้นจากการภาวนา จบสิ้นจากการเรากันคว้าของเรา จบสิ้นจากการนั่งเฉยๆ เห็นไหม การนั่งนิ่งๆ เพื่อให้ใจสงบ เราทำใจของเราสงบไม่ได้ งานข้างนอกจะหนักหนาขนาดไหน เราก็ทำได้ งานต่างๆ เราทำได้หมดเลย แต่งานเรานั่งอยู่เฉยๆ แล้วทำใจสงบทำไมทำไมไม่ได้ล่ะ?

งานที่ควรว่ามันเป็นงานที่สบายที่สุด เห็นไหม แต่ใจมันแกว่ง ใจมันคั่นรน พอใจมันคั่นรน มันหมุนออกไป มันคั่นรนออกไป มันทำให้ฟุ้งซ่าน มันทำให้เราทุกข์ยากของเรา เราทุกข์ยากนะ ทำไม่ได้ๆ มันเหมือนกับเหนือความรู้สึก เหนืองานเหนือความสามารถของเรา

เหนือความสามารถของเรานี้เป็นเพราะว่าอำนาจวาสนาของเรามีมากหรือน้อย ถ้าอำนาจวาสนาเรามีมาก มันพยายามจะทำได้ มันมีความสนใจ มันมีความเอะใจ มันมีความจงใจอยากทำความอยากทำอันนี้เป็นบุญกุศล บุญกุศลคือเราอยากทำ เหมือนนักวิทยาศาสตร์เขาค้นคว้า เห็นไหม เขามีความเจาะจงอยู่ เขาพยายามค้นคว้าสิ่งต่างๆ เขาค้นคว้าของเขาขึ้นมาได้ นั่นเป็นเรื่องของเขา เรื่องที่ของเขา เรื่องค้นคว้า เรื่องการทดลองการพิสูจน์ เห็นไหม ทางวิทยาศาสตร์ ทางทฤษฎี

แต่เราพิสูจน์ใจของเรา “พุทธศาสน์” พุทธศาสน์หมายถึงว่าเรื่องของใจ เรื่องของผู้รู้ณะ ผู้รู้ผู้ตื่น ผู้เบิกบานนะ พุทธศาสน์ เราค้นคว้าหาผู้รู้ของเราเอง เห็นไหม ถ้าเราค้นคว้าหาผู้รู้ของเราเอง เราต้องความสงบอารมณ์ต่างๆ ซะก่อน อารมณ์ต่างๆ มันปกคลุมไว้

อารมณ์ที่ต่างๆ นี้เหมือนกับจอกแหนดที่ปิดน้ำไว้ เห็นไหม น้ำมันอยู่ในใจ ตัวความรู้สึกนั้นเป็นตัวความรู้สึก เป็นตัวน้ำ แต่อารมณ์มันปกคลุมไว้ เราจะทำความสงบของใจเข้ามาเพื่อจะเข้าถึงน้ำนั้น แหวกจอกแหนดออกแล้วจะเข้าถึงน้ำ พอเข้าถึงน้ำนั้น เห็นไหม นั่นไม่ใช่ตัว มันเป็นความสติสัมปชัญญะ มันรู้เฉยๆ ไม่รู้ในอารมณ์ เห็นไหม มันมีความตื่นความรู้ของมัน นี่คือผู้รู้

ผู้รู้นี้เจอไปด้วยวิชา ผู้รู้นี้เจอไปด้วยความรู้สึกต่างๆ ที่ว่ามันควบคุมไม่ได้ มันก็เจริญแล้วเสื่อมไปตามธรรมชาติของมัน เรากำหนดของเราดูเข้าไปเรื่อย ดูเข้าไปเรื่อย จนเรายกขึ้น

วิปัสสนาได้เห็นสติปัญฐาน ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม วิปัสสนาไป มันจะแยกแยะสิ่งนั้นเข้าไป แยกแยะสิ่งนั้นเข้าไป..

นี่งานจบสิ้น แยกแยะเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป จะทุกข์ขนาดไหน จะลำบากขนาดไหน มันก็มีแก้ไขทำ เพราะมันเห็นผลงาน คนเราทำงานแล้วได้เห็นผลงาน มันมีแก้ไขจะทำงาน คนเราทำงานแล้วไม่เห็นผลงาน ทำแล้วไม่ได้อะไรเลย มันมีความท้อใจ

แต่ความท้อใจขนาดไหน การปฏิบัติขานี้เป็นบูชาอย่างที่พระพุทธเจ้าบอกว่า “ให้สะสมบารมีไป” มันจะเป็นการสะสมใจดวงนั้น สะสมบารมีให้มันสูงขึ้นไปๆ จนมันถึงว่าถึงที่สุดแล้ว มันเป็นไปได้ ใจมันถึงที่สุดใจ

งานมันจะจบได้ต่อเมื่อเราพยายามเจอครูบาอาจารย์ เห็นไหม พบธรรมแล้วคบธรรม คบกับธรรมเพื่อพยายามทำใจของเราให้เราก้าวขึ้นมา ใจมันจะตื่นนะ ตื่นแล้วมันอยากจะประพฤติปฏิบัติ ถ้าใจมันหลับไหล เห็นไหม เจอครูบาอาจารย์ขนาดไหน ครูบาอาจารย์จะเทศน์สอนขนาดไหน มันก็ไม่สนใจ

พอมันไม่สนใจ เพราะมันหลับไหลไปในอารมณ์ความรู้สึกของตัวเองแล้วสำคัญตนสำคัญตนว่าตัวเองฉลาด สำคัญตนด้วยตัวเองทำประโยชน์ของตัวเองได้ ไม่ต้องอาศัยผู้อื่นผู้ใด เห็นไหม นั่นสำคัญตนไป งานไม่จบมันไม่รู้สึกตัวมันหरोก มันปักปิดใจไว้ ใจนี้จะเริ่มไปเจอสภาวะสิ่งความทุกข์ต่างๆ แล้วมันจะผจญกับความทุกข์ของมันไป

โดยความจริงของมันเป็นอย่างนั้น ความรู้สึกคือความสำคัญตนของเรานั้นเป็นอีกอย่างหนึ่ง ความจริงมันเป็นอีกอย่างหนึ่ง แต่ถ้าเราปฏิบัติของเราขึ้นมา จนความจริงกับความจริงเป็นอันเดียวกัน เห็นไหม ใจอันนี้เป็นความจริง กับความจริงมันเข้ากันได้ มันจะถึงอ้อ.. ใจ ถึงที่สุดแล้วมันอ้อ.. มันรู้สึกตามความเป็นจริงอันนั้น นั่นงานเสร็จ

ถ้าทำงานเสร็จแล้วไม่ต้องมาเวียนตายเวียนเกิดอีก ไม่ต้องไปรับส่วนบุญกุศลของใครอีกเลย แต่ถ้างานไม่จบ เราคนทุกข์คนยากต้องการความช่วยเหลือ เห็นไหม จิตเวลามันตายไป มันจะสถานะที่ว่ามันไม่ได้สร้างบุญกุศลไว้ มันต้องรอ รอบุญกุศล รอส่วนกุศลของญาติเราอุทิศส่วนกุศลให้ มันต้องไปรอส่วนกุศลของเขา ถ้าเราทำจบสิ้นแล้ว ไม่ต้องรอส่วนกุศลของใคร ของเราจะสิ้นสุดจะครบของเราอยู่ตลอดไป มันจะเป็นสมบัติของใจ

ใจนี้ถึงสำคัญมาก ใจของเรานี้สำคัญมาก ถ้าเรารักษาใจของเราขึ้นมาจะเป็นประโยชน์ ถ้าเราไม่รักษาใจของเราเลยนะ มันมีอยู่ในร่างกายของเรา แต่มันก็ใช้ไปในกระแสของโลกเขา แล้วภพชาติหนึ่งหมดไปก็จับสิ้นกับภพชาตินั้น แล้วก็ต้องมาหมุนมาๆ เราจะรู้ไม่รู้ เราจะค้ำไม่ค้ำในหัวใจนั้นเป็นเรื่องของเรา แต่ความจริงมันจะเป็นอย่างนั้นตลอดไป เอวัง